

NEGUSTORI AMBULANȚI ȘI MĂRFURILE LOR

Petruța Burlacu

Diversitatea mărfurilor desfăcute în cadrul comerțului ambulant a făcut ca și cei care le vindeau să se împartă în mai multe categorii specializate pe anumite tipuri de produse.

Incontestabil spectacolul străzii, începând cu jumătatea secolului al XIX-lea a fost dominat de olteni, categoria cea mai numeroasă și mai populară de comercianți ambulanți.

Alături de olteni, și-au dezvoltat negoțul și negustorii de origine balcanică: turci, bulgari, greci, albanezi, specializați îndeosebi în dulciuri, băuturi calde și răcoritoare.

Diverse mărunțișuri (ață, ace, nasturi) precum și haine vechi vindeau evreii. Țiganii au vândut și ei haine vechi, devenind în cele din urmă principalii furnizori ai evreilor.

Dar spre deosebire de aceștia din urmă, țiganii mai puteau fi întâlniți ca negustori de fiare vechi, bărbații în general, iar femeile ca vânzătoare de porumb fiert, floricele de porumb și florărese.

Negustori ambulanți au fost și sacagiii (vânzători de apă), zarafii, „jurnaliștii” (vânzători de ziare), flașnetarii, precum și o serie de meserași: geamgiii, lăcățușii, cei de pun coadă nouă la topor, lustragiii, coșarii.

Asupra tipului dre marfă ce-o vindeau, a modului de desfăcere și prezentare a mărfii ne vom referi în cele ce urmează.

Și întrucât oltenii au constituit un aspect mai deosebit al negoțului ambulant vom începe cu ei.

Oltenii

Originari, cei mai mulți din Oltenia și din împrejurimi, ei au fost desemnați cu numele zonei din care proveneau.

Au reușit să se impună într-atât în negoțul ambulant, încât termenul de „oltean” s-a generalizat și în desemnarea altor negustori ambulanți ce veneau din alte zone ale țării.

Prin felul lor de a fi, foarte muncitori, economi, cu spirit practic, având în plus și o înclinație deosebită pentru comerț, oltenii au devenit repede un element indispensabil în viața Capitalei, care i-a întâmpinat cu multă simpatie. Li se mai spunea și precupeți, datorită obiceiului lor de a se tocmi pentru orice.

Vindeau o marfă foarte variată, atât zarzavaturi, legume și fructe precum și carne, brânză, ouă, lapte, dar mai puteau fi întâlniți și ca vânzători de gaz, cărbuni, ziare, reviste vechi. Marfa era a lor sau și-o procurau de la angroșiștii din Piața Mare, de la diferite depozite sau de la vâtafi.

Zarzavaturile, fructele și legumele erau încărcate în două coșuri mai mari sau mai mici, după constituția fizică a vânzătorului și erau purtate pe umeri, cu ajutorul unei cobilițe, pe la casele gospodariilor.

În preajma Paștelui, vindeau miei tăiați pe care îi agățau de gleznelor din spate pe niște cobilițe. Mieii erau vânduți întregi, jumătăți sau ciovârte.

Primăria, observând că mieii tăiați pentru vânzare se transportă pe stradă descoperiți și plini de sânge, hotărăște în 1885 ca aceștia să fie acoperiți cu pânză albă, groasă, sau mușama¹.

În 1909, printr-o nouă ordonanță se stabilește ca cei ce vând miei să fie îmbrăcați curat, să poarte fotă sau șorț alb de pânză, iar vânzarea ambulantă era permisă dimineața până la ora 11 și după-amiaza între 5–7².

Vara oltenii vindeau păsări vii din coșuri de plasă și tot ei vând brânză, caș dulce sau sărat, cașcaval de Penteleu presat în roți groase, înfășurate în foi de viță.

Iaurtul și laptele covăsit, din hârdăiașe legate de cobiliță, se vindeau cu lingura, rânduie ca solzii de pește în farfuriile casei.

Laptele dulce era adus orășenilor atât de olteni, dar mai cu seamă de țărani de prin satele din preajma Bucureștiului, pus în garnițe de tablă albă, ce erau încărcate în faietoane pe două roți trase de un căluș sau purtate cu cobilița pe umeri.

„La primele ore ale dimineții, zeci de călduri de fete tinere se îndreptau spre oraș în pas legănat sub povara ciuberelor pline cu lapte covăsit cântând și chiuind, ținându-și papucii în mână, pe care nu-i încălțau decât când ajungeau în Piața Victoriei”³.

Laptele se distribuia de obicei la casele clienților permanenți. Fiecare familie își avea lăptarul ei, laptele se lăsa pe datorie, contabilizându-se cu tibișirul pe pervazul ușii de la bucătărie. Duminica dimineața se făcea socoteala săptămânală, nelipsită de controverse și cârcoteli⁴.

Oltenii erau și cei care vindeau cu coșurile grăunțe pentru hrana orășenilor curții, precum și cărbuni de mangal pentru călcatul rufelor.

Puteau fi văzuți, de asemenea, vânzând covrigi înșirați pe băț sau în coșuri de nuielă, alviță și rahat din cutii mici și alune, castane, nuci din borcanele ce le țineau sub braț.

Îmbrăcați în portul lor tradițional – pantaloni strâmți, cămașă largă și lungă, încinși la mijloc cu un brâu, unde-și țineau punga cu bani, pe cap căciulă de oaie sau pălărie iar în picioare opinci sau ghetle la vreme rece și cu picioarele goale când era cald – cutreierau neobosiți străzile orașului, dis de dimineață și până seara târziu pentru a-și vinde marfa, aducând reale servicii locuitorilor orașului, căror altfel le-ar fi fost destul de greu să le procure, necesitând o cheltuială mai mare de timp și efort.

Străzile orașului răsunau pe durata întregii zile de strigătele oltenilor preceupeți ce-și anunțau astfel marfa, după cum își amintește Cella Delavrancea, în cartea sa de

¹ Arhivele Naționale București, Secretariat, dos. 9/1885, f. 181.

² Ibidem, dos. 8/1909

³ Minovici Dumitru, Monumente din istoria unei vechi artere bucureștene: Șoseaua Kisselef În: „Materiale de istorie și muzeografie”, vol. VIII, p. 381.

⁴ Kirilescu Constantin, *O viață, o lume, o epocă*, București, Ed. Sport-Turism, 1979, p. 37.

amintiri: „...Precupeți cu cobilița proptită pe umeri, purtând coșuri mari, treceau pe ulițe în pas de buestru sacadat, din cauza greutății și-și strigau marfa. Cel cu cărbune crăuna sumbru: «chiop, chiop, chiop!». Pescarul striga «șalău proaspăt, șalău!». Un glas feroce mușca din ora dimineții: «raci, raci, raci!». Femeia cu lapte covăsit vocaliza ascuțit, apoi dulce: «covășila...a...a!». un strigăt dramatic era al vânzătorului de mălai. Glasul de bas aruncă un sunet prelung: «...mălai, ai, ai, ia...!». Înaintea Paștelui ferestrele gospodinilor se deschideau la apelul «mielu' gras, mielu' graaas!»⁵.

Henri Stahl în rânduri pline de poezie îi amintește pe oltenii vânzători de portocale din fața bisericii Sf. Anton, „desvălind, delicat, de cămașa lor de hârtie de mătase, fructele mari și rotunde...” sau pe oltenii florari de pe trotuarul din fața havuzului, „udând din stropitori ...mozaicul viu de culori și parfumuri ce ocupă piațeta”⁶.

Acești negustori ajunseseră în timp să-și facă o clientelă a lor, pe care o cunoșteau bine, știau cu cine să se tocmească și cu cine nu, cine plătește la timp sau este rău platnic.

La casele boierești, olteanul vinde servitoarei, care alege și cumpără; stăpână nu se vede. Negustorul ajunge să se împrietenească cu servitoarea, își dau întâlnire în Cișmigiu, duminica după prânz.

După ce-au vândut marfa, oltenii își numără banii și-și fac socotelile, câtă marfă au avut, cât le-a mai rămas, câți bani au încasat și câți pot pune pentru economii, „când suma a ajuns să se facă hârtie, precupețul îmbrăcat în straie de sărbătoare pornește spre casa de economii”⁷.

În București, nu duceau o viață prea ușoară. O serie de analize statistice printre comercianții ambulanți din București oferă o imagine mai clară asupra traiului acestora în Capitală, asupra motivației lor.

Că vindeau pește, cărbuni, zarzavaturi, covrigi, iaurt sau orice altă marfă, acești negustori ambulanți, mulți dintre ei – țărani emigrați la oraș, – erau în căutarea unui trai mai bun, pentru a-și strânge bani să-și cumpere o casă; alții pur și simplu dintr-un spirit de aventură atrași de mirajul orașului și posibilitățile de câștig pe care acesta le-ar fi putut oferi. Unii erau atrași de meseria de negustor și visau să-și facă propria lor prăvălie.

O analiză statistică făcută în 1942 printre negustorii ambulanți din Capitală arată că un număr de 2–3.000 dintre ei erau fii de țărani și proveneau din localități ale județelor Dolj, Vâlcea, Olt și Argeș.

Plecau la o etate fragedă de acasă, în jurul vârstei de 14–16 ani, și până la 40 de ani, iar după această vârstă plecau foarte rar. În general bărbații erau cei ce plecau⁸.

Începeau prin a fi negustori ambulanți și treceau prin toată gama negoțurilor ambulante, vânzători de semințe, ziare, zarzavat, fructe, iaurt. După 5–7 ani de străduință,

⁵ Delavrancea Cella, *Dintr-un secol de viață*, București, Editura Eminescu, p. 55.

⁶ Henri Stahl, *Bucureștii ce se duc*, București, p. 150.

⁷ Raicu Al., *Hai cu mine*, Editura Cultura Românească, p. 23.

⁸ Dunăre Nicolae M., *Fii de țărani, vânzători ambulanți în Capitală*, Editura Institutului Central de Statistică, București, V, 1945.

unii reușeau să se îndrepte spre alte moduri de câștig, obținând slujbe stabile în cadrul C.F.R.-ului și S.T.B.-ului, alții deveneau negustori stabili, dar cei mai mulți rămăneau în continuare în negoțul ambulant, sperând mereu că vor găsi ceva mai bun, sau că vor strânge banii necesari care să le permită întoarcerea în sat⁹.

Acești negustori ambulanți lucrau fie pe cont propriu, fie angajați la vătaf sau patron sau sub supravegherea părinților sau rudelor.

În București, locuiau mai mulți într-o cameră pentru a economisi banii de chirie, se îmbrăcau destul de sărăcăcios, cei mai mulți dintre ei aveau un costum sau două de haine, ponosite și tocite de atâta purtat, o pereche de opinci sau ghetete, una sau două cămăși¹⁰.

Cei mai chibzuiți reușeau să facă economiile care să le permită realizarea țelului propus, alții, prinși în vârtejul orașului, s-au depărtat tot mai mult de idealul propus; alții rămân în continuare în negoțul ambulant, fiind mult prea obișnuiți cu această îndeletnicire.

Turci, bulgari, greci, albanezi

Negustorii de origine balcanică s-au impus, prin desfacerea unui singur tip de marfă, aceea a dulciurilor orientale, băuturilor răcoritoare sau calde, în funcție de anotimp.

Se individualizau de asemenea prin portul lor oriental „minteau colorat cu flori și găitane negre, șalvari, fes roșu cu ciucure negru sau turban, cipici de opincă cu vârfuri în sus”¹¹.

Între aceștia, turcii și bulgarii erau cei mai numeroși și în același timp cei mai căutați, îndeosebi de către copii.

Aceștia se pripășiseră pe la diferite dughene, bragagerii de prin mahalale, adevărate laboratoare de cofetărie.

De aici își procurau dulciurile pe care le vindeau: rahat, alviță, nuga cu nuci, năut, susan, alune, bidji-bidji care era un fel de lumânare groasă din cocă de rahat și zahăr.

Mergeau prin oraș ducând pe brațul stâng un coș pe gura căruia se afla o tavă cu multe despărțituri pentru fiecare din zaharicalele ce le vindeau, iar în mână dreaptă o doniță curată în care țineau bragă – o băutură pe bază de nuci și zahăr, răcită cu un bulgăre de gheață, răcoritoare și foarte sănătoasă: „bragagii erau patima copiilor care cu un gologan de 5 parale cumpărau de la ei o cană de bragă, ori două feluri de zaharicale”¹².

Ei deveneau uneori semistabili proptindu-și tava sau taraba pe un scăunel pliant, pe la un colț de stradă, pe la poarta unei școli, sau în gangul clădirii unei autorități. Pictorul George Năsturel își amintește, de pe vremea când era elev, de un astfel de

⁹ Idem, p. 10.

¹⁰ Livezeanu Magdalena, „Oltenii” din Bălăcești-Vâlcea În: Sociologie românească, an II, nr. 5–6, 1937 mai-iunie, pp. 251–255.

¹¹ Costescu C., „Bucureștiul vechiului regat”, București, Ed. Universul, 1944, p. 176.

¹² Idem, p. 177.

bragagiu: „...nea Ion Bragagiu, care venea cu donița cu bragă și un coș cu acadele de tot felul. Noi îl iubeam, că era un om bun și drăguț cu noi. Oricine putea cumpăra ceva de la el, chiar și cei mai săraci dintre colegii mei”¹³.

În timpul verii erau foarte căutați limonagiii. Aceștia, unii dintre ei chiar români oacheși, vindeau din recipiente speciale (donițe vopsite în verde, cu capac găurit atât cât să treacă o sticlă lunguiață) limonada, ce era fabricată la ei acasă din zeamă de lămâie și apă, colorată cu zahăr ars și răcită cu gheață. Își atrăgeau clienții cu strigăte de genul: „șampanie rece... numai zeamă de lămâie... o vând că să nu mai rămâie!”¹⁴. În timpul verii albanezii vindeau înghețată de ciocolată și vanilie pe care o fabricau ei înșiși.

Iarna, negustorii turci sau albanezi vindeau din samovare un fel de ceai gros îndulcit cu miere și zahăr, cunoscut cu numele de „salep”, menit să încălzească și în același timp să hrănească¹⁵.

Grecii și macedonenii vindeau îndeosebi covrigi și plăcinte. Prăvălia lor era un coș mare, pe care îl atârnau cu o curea lată peste umăr. În interior puneau un lighenuş cu jăritic de mangal, iar deasupra o tavă mare cu plăcinte simple, cu carne sau brânză. Pe marginea coșului erau înfipte bețe pe care erau înșirați covrigi de tot felul, mai mari sau mai mici, cu susan sau fără.

În aceeași categorie de negustori intrau și franzelarii, care dintr-un coș adânc ce-l purtau în spate ca pe o ranită, vindeau franzele lungi, pâinișoare cu cartofi, chifle, cornuri cu lapte sau presărate cu chimen.

Alți negustori ambulanți

Armenii au fost o altă categorie de negustori ambulanți. Ei erau cunoscuți ca vânzători de covoare și râșnițe de cafea.

Vânzători de haine vechi și fel de fel de mărunțișuri au fost evreii, deși dintre aceștia mulți au reușit să se impună în comerțul stabil.

Cei rămași în comerțul ambulant vindeau obiecte de podoabă, panglici, piepteni, dantele, ață, ace, agrafe și multe alte mărunțișuri necesare în gospodărie. Erău de asemenea recunoscuți ca vânzători de haine vechi sau telali. Cutreierău ulițele Capitalei strigând „haine vechi cumpărăm!”

Ei își concentraseră negoțul în Calea Văcărești, unde se afla „Tata-Meahăm”, în Hala Păduchilor de lângă biserica Sf. Vineri sau pe strada Lazăr (în spatele magazinului Cocor).

La început acest comerț cu haine vechi a fost apanajul evreilor, dar mai târziu au început să-l practice și țigani cu nevestele lor, care au devenit în cele din urmă principalii lor furnizori.

¹³ Tânjală Emanoil, *Lunga călătorie către singurătate a domnului George Năsturel*, în: Formula As, an VIII, nr. 297, feb. 1998.

¹⁴ Costescu George, *op. cit.*, p. 178.

¹⁵ Ibidem.

Chivuțele, așa cum erau cunoscute țigăncile, mergeau pe străzile orașului cu papomițe mari pline cu sticlărie, văsărie de casă și bucătărie, procurate de la angroșiști strigând: „Pahare, cești... farfurii... Vindem pe vechituri!”. Dădeau aceste vase și sticlării pe haine vechi pe care apoi mergeau și le vindeau evreilor din Calea Văcărești.

Dintre țigani au fost și acei negustori ce mergeau cu căruciorul tras de măgar după fiare vechi sau vindeau diverse alte lucruri: piepteni, albi, ceaune, iar țigăncile au mai vândut porumb fiert ce-l aduceau în copăi acoperite cu pânză albă. Au mai vândut și flori, oferind un spectacol cu totul deosebit și mai ales „bucureștean” după cum afirmă Mircea Damian.

„Țigăncile merg câte una, câte două și câte trei cu grădinile în cap... și florile strălucesc în rouă și în soare”, își așează coșurile pe trotuar, fac buchețele și le udă strigând: „Flori, conită, ia flori frumoase, domnișoară!”

Seara își socotesc banii și pleacă spre casă cu coșurile goale pentru ca să revină, zi după zi, mereu cu altfel de flori, după anotimp, ele vestind cele dintâi primăvara și tot ele „coboară toamna în coșuri”.

Au existat alături de florărese ce vând în stradă și o altă categorie, cele ce vând în localuri. Are fiecare localul ei sau umblă din local în local, de seară până dimineață, cu coșul cu toartă¹⁶.

Spectacolul străzii era completat de țiganii lăutari, care în zilele de sărbătoare cutreierau casă cu casă cartierele, pentru a înveseli pe gazde și musafiri.

În ierarhia socială a țiganilor, lăutarii ocupau treapta cea mai de sus.

Îmbrăcați în lungi redingote negre, cu o vioară sau o cobză, în zilele de Crăciun începeau încă din zori „turneele prin toate cartierele Capitalei”. Erau urmași de „puii de lăutari” care nu îndrăzneau să intre prin curțile oamenilor. Ei așteptau în frig, cu dible și țambale „de colo până colo, în ușă, la intrarea cârciumilor, unde chefliii îi chemau «să le zică» sârbe și hore”¹⁷.

Alt fel de muzicanți ai străzii au fost și flașnetarii, care purtau în spate o cutie mare și înzorzonată de imagini ce reproduceau scene din tragedii shakespeariene. Mergeau alene prin mahalale întorcând manivela unui cântec de jale sau a unui săltăreț¹⁸.

Flașnetarii cântă pentru toată lumea. Odată repertoriul sfârșit, fac chetă, își iau flașnetă în spinare și pornesc spre alte cârciumi. Ei nu sunt niște artiști, așa ca lăutarii, sunt simpli negustori muzicali, care au adesea o soartă grea. Cântecul se învechesc foarte repede iar publicul cere cântece noi, iar flașnetarii nu le pot schimba decât cu multe parale. De aceea ei nu pot sta prea mult într-un loc. Dimineața pornesc de acasă pentru a nu se întoarce decât noaptea târziu, și a doua zi o iau de la capăt, cutreierând alte străzi, și alți oameni ascultă melodiile flașnete ce-o duc în spate¹⁹. Dar flașnetarii, precum și lăutarii au dispărut treptat din peisajul bucureștean.

¹⁶ Damian Mircea, București, Fundația pentru literatură și artă „Regele Carol al II-lea”, 1935, p. 104.

¹⁷ Raicu Al., *op. cit.*, p. 199.

¹⁸ Delavrancea Cella, *op. cit.*, p. 57.

¹⁹ Raicu Al., *op. cit.*, p. 180.

O altă categorie a negustorilor ambulanți, specific bucureșteană, a reprezentat-o categoria „jurnaliștilor”, așa cum erau cunoscuți vânzătorii ambulanți de ziare.

Se adunau toți de la Sărindar până la Brezoianu, la „Universul”, și pe Oteteleşanu, unde stăteau grupați pe trepte, sau pe marginea trotuarului în așteptarea gazetelor, se răspândeau apoi într-un vârtej nebun, de pe Calea Victoriei în întreg Bucureștiul, strigând din răspuțeri titlurile gazetelor ce trebuiau să le vândă: „Adevărul”, „Lupta”, „Vestea”, „România Liberă” și toate câte mai erau.

Mircea Damian în a sa lucrare „București” face o sugestivă descriere a activității acestor „jurnaliști”: „Sunt multe lucruri bucureștene dar nici unul nu este mai specific bucureștean prin pitoresc, mai întreg românesc prin vioiciune ca vânzătorii de jurnale când dau buzna în Calea Victoriei după prânz, la 4 fără un sfert... Urlă Sărindarul, chiuie, fluieră și se vaită... Aleargă răcnind până în Calea Victoriei și deodată cotește la stânga sau la dreapta... într-un ceas este invadat tot orașul de jurnaliști care strigă pe străzi, se agață de tramvaie, de trăsuri, de automobile...”

În vremea când Bucureștiul nu era canalizat, aprovizionarea cu apă o făceau sacagiii, negustori ambulanți de apă. Ei au dăinuit în unele mahalale până în preajma primului război mondial.

Apa se vindea pe stradă cu sacaua (un butoi pe două roți tras de un cal) sau cu donița. Apa provenea de la izvoarele Capitalei, Filaret, Mărcuța dar mai ales din Dâmbovița. Sacalele se umpleau la început la cele două vaduri ale sacagiilor din spatele C.E.C.-ului, și în fața Curții Vechi.

Mai era obiceiul în București ca la sorocul parastaselor să se împartă apă celor lipsiți. În scopul acesta oamniile plăteau sacagiului prețul apei, puneau o lumânare, și-l trimiteau prin mahalale, să împartă apă pe la curțile săracilor, care alergau fiecare cu câte o doniță, la strigătul sacagiului: „Apă... aop!... Apă de pompă, aop!...”²⁰

Ultimul ambulant care colindă străzile orașului era lampagiul. Spre seară își rezema scărița de stâlpul felinarului, ștergea geamurile exterioare, curăța lampa și o aprindea, după care se retrăgea și el la fel ca ceilalți ambulanți, ce odată cu lăsarea serii, răgușiți și obosiți, unul câte unul, se pierd în noapte, cu câtă marfă le-a mai rămas, pentru ca a doua zi dimineața, înaintea confrăților din magazine, să-și reînceapă vânzarea.

„Mereu, în fiecare zi, fie că e zi de lucru, fie că e sărbătoare, sub ploaie și pe zăpadă și sub arșiță, mereu, o viață de om...”²¹

Concluzii

Comerțul ambulant a fost în secolul al XIX-lea și chiar la începutul secolului XX un important mijloc de aprovizionare pentru locuitorii orașului, asigurând gospodăriilor cele necesare traiului zilnic.

Când distanțele pentru a ajunge la o piață sau vreun magazin erau atât de mari încât luau o bună parte din zi, negustorul ce venea cu marfa la poarta casei era o adevărată ușurare pentru locuitori care-și procurau astfel mai ușor tot ce aveau nevoie.

²⁰ Costescu G., *op. cit.*, p. 180.

²¹ Damian M., *op. cit.*, p.

În general aceștia vindeau produse alimentare dar și o serie de mărunțișuri folositoare în și pe lângă casă. Mărfurile erau ale lor sau le procurau de la diverși angroșiști și din piețe.

Mergeau pe străzile orașului cu căruțe încărcate cu felurite produse, dar cel mai des întâlnit era negustorul ce-și ducea marfa în două coșuri sau recipiente agățate de o parte și de alta a cobilițelor purtate pe umeri.

Mulți dintre negustorii ambulanți erau țărani veniți la oraș în căutarea unui loc de muncă, și pentru că mulți veneau din Oltenia și împrejurimi, au fost numiți „olteni”, termen care s-a generalizat și pentru negustorii ambulanți ce proveneau din alte zone.

Alături de „olteni”, au mai fost și o serie de negustori de origine străină, precum turcii, bulgarii, grecii, albanezii, armenii, evreii, specializați în desfacerea unui singur tip de marfă asupra căreia aproape că dețineau monopolul.

Cu mărfurile pe cobilițe sau mici tarabe, cu portul lor specific și felul aparte prin care-și strigau marfa, ambulanții ajunseseră să facă parte din peisajul bucureștean, oferind orașului un aspect pitoresc, curios chiar, pentru străinii ce vizitau Capitala.

Către sfârșitul secolului al XIX-lea, practicarea comerțului ambulant este criticată tot mai des de către negustorii cu prăvălii și magazine, care se plâng de concurența neloială pe care le-o fac ambulanții, de aspectul neîngrijit al acestora, cerând chiar desființarea acestui tip de comerț.

Autoritățile elaborează o serie de reglementări menite a adapta negustoria ambulantă la noile condiții impuse de modernizarea și evoluția orașului.

Cu trecerea timpului, reușesc cu greu să mai facă față formelor tot mai diverse de manifestare ale comerțului stabil, cu magazine, restaurante, cafenele, cofetării, mai numeroase și mai atrăgătoare.

Negustorul cu cobilița se retrage treptat spre zonele mărginașe ale orașului, unde încă mai este nevoie de el, în centru numărul fiind din ce în ce mai mic.

După al doilea război mondial acest comerț se mai menține o perioadă ca apoi să dispară cu totul din peisajul orașului, rămânând doar o amintire a unui București din acele vremuri, în paginile volumelor de memorii sau în reprezentările unor artiști.

Bibliografie

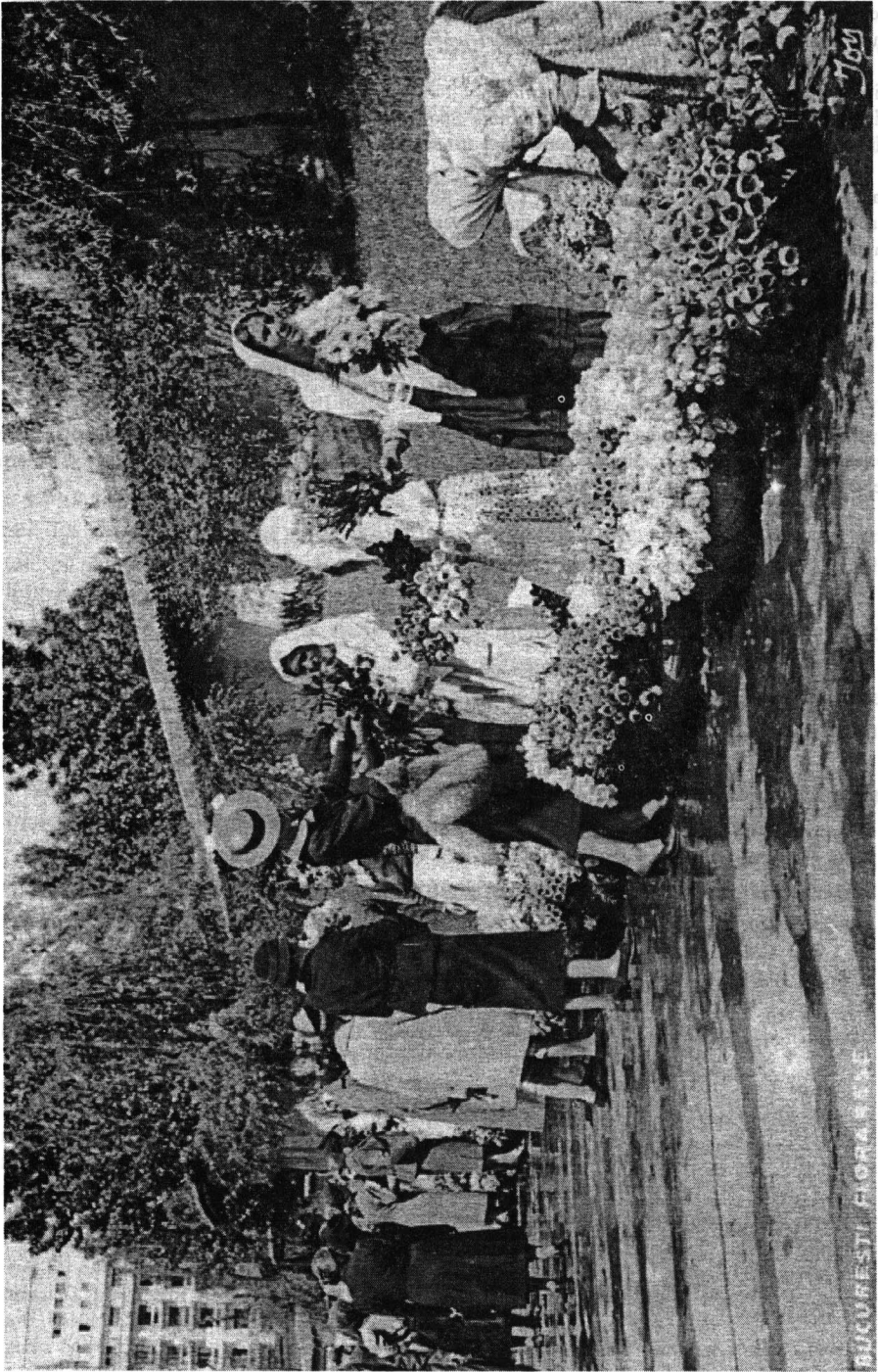
1. Arhiva Națională Direcția Municipiului București, Fond Primăria Municipiului București, Secretariat, dos. 8/1884; 9/1885; 8/1904; 3/1913
2. Comerțul, an II, 1922, an III, 1923 nr. 22, nr. 50.
3. Curierul Comercial, an I, 1891, nr. 2, 3, 9, an II, 1892, nr. 4, 23, 25, 28, an III, 1893 nr. 30, august.
4. Curierul Oborului, an I, 1929 nr. 3, octombrie.
5. Gazeta Municipală, an V, 1936 nr. 231, 28 iunie.
6. Sociologie Românească, an II, 1937, nr. 3, nr. 5-6, an III, nr. 7-9.
7. Bene Ana, *Comerțul bucureștean între cele două războaie mondiale*, În: „Materiale de istorie și muzeografie”, vol. VI p. 195.
8. Buican E., *Strigăturile precupeților din București și Iași*, 1884
9. Costescu G., *Bucureștii vechiului regat*, București, Ed. Universul 1944
10. Damé Frederic, *Bucarest en 1906*, București.
11. Damian Mircea, *București, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol al II-lea”*, 1935

12. Delavrancea Cella, *Dintr-un secol de viață*, Editura Eminescu
13. Dunăre M. Nicolae, *Fii de țărani, vânzători ambulanți în Capitală*, Editura Institutului Central de Statistică, București, 1945
14. Giurescu C. Constantin, *Istoria Bucureștilor*, Editura Sport-Turism, București, 1979, ed. a II-a
15. Kirițescu Constantin, *O viață, o lume*, Editura Sport-Turism, București, 1979
16. Minovici Dumitru, *Momente din istoria unei artere bucureștene: Șoseaua Kisselef*, în „Materiale de istorie și muzeografie”, vol. VIII
17. Raicu Alexandru, *Hai cu mine*, Editura Cultura Românească
18. Stahl Henri, *Bucureștii ce se duc*, Tipografia „Neamul Românesc”, 1910
19. Zamani Lelioara, *Negoțul ambulant în Bucureștii sfârșitului de secol XIX și începutul de secol XX*, în Muzeul Național, XII, București, 2000.

SUMMARY

Pedlars and Wares

Pedlars were a common presence in the streets of Bucharest. They could be classified in various categories, according to their ethnical features, or to the type of wares they were selling. The article minutely presents them, their habits, their style of life.

Florărese pe Bd. Brătianu; 1930–1940

Negustor de zarzavat; 1910

Comercianți ambulanți pe platoul din fața Halei de carne; 1935 „Iosif Berman”

Vânzători de miei; cca. 1930, A. Gh. Ebner